

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Decreta Provinciae Mediolanensis Svb B. Carolo Borromeo, Cardinale
Archiepiscopo, Diuersis temporibus in sex Concilijs, totidemq[ue]
voluminibus edita

Speciano, Cesare

Brixiae, 1603

Tit. VIII. De Officio Examinatorvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10553

tisve Ecclesijs obtinet, is, & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus Episcopus præscripserit, ut interpretationis suæ munere fungatur, accuratè ad illius præscriptum præset; ita ut etiam si expedire censuerit, & in seminario, & in alijs clericalibus, Sacerdotalibusve collegijs doceat. In Basilica verò Cathedrali saltem die Festo semper sacram scripturam publicè interpretetur, & exponat, nisi aliquando aliud iusserit Episcopus.

Idem ab Episcopo, aut ab alio consultus, Theologia questionibus, alijsve eius generis gratis respondeat: ceteraq; deniq; omnia præset, quæ pro suscepti muneris ratione ab eo præstari debere idem Episcopus censuerit.

Beneficiorum per cessionem vacantium collatio, & concursus quibus negatur. Cap. XIX.

Beneficia quacunq; sint, etiam Parochialia, quæ per cessionem vacant, Episcopus ne suo, aut cedentis consanguineo, nec verò item suo familiari conferat, provideatve, ut Pij Quinti Pontificis Apostolica sanctione, in huius libri fine descripta, vetitum est. Nec verò alicui familiari propinquo-ve suo, ad illius beneficii concursum aditum patefieri permittat. Quod si aliter unquam factum erit; cum omnis collatio, & provisio rescissa, irrita, nullaq; sit, tum præterea illius Pontificiæ sanctionis pœna, eo nomine constituta locum habeant.

DE OFFICIO EXAMINATORVM.

Examinatoribus infrascriptæ designantur instructiones. Cap. I.

In Ecclesia administratione, ut necessarium ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium: modò namque ab episcopo, cum ad eorum, qui ordinis Sacramento initiantur, tum etiam ad concionatorum, confessoriorumq; approbationem adhibetur, tum præterea ad indagandam, perspicendamq; cleri in literarum studijs, rationem, progressionemve; ad aliaq; item multa Episcopo idem adiumento, atque Usui est: modò autem non solum de illis, qui Ecclesijs parochialibus, alijsq; curam animarum habentibus præficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de ijs etiam, quibus beneficia Ecclesiastica cuiuscumque generis, vel literarum Apostolicarum, quæ formæ, Dignum, conscribi solent, auctoritate, vel alio iure conferuntur, quive ad ea præsentationis, nominationis, electionisve nomine instituuntur. Quamobrem, ut omnis quacunq; causa suscipitur, hæc examinandi ratio per examinatores, ut fieri potest, quàm rectissimè conficiatur; præter aliqua, quæ præsertim Concilio Provinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones conficiendas censuimus, quæ partim ad uniuersum hunc examinandi modum pertinent, partim verò certorum examinum propriæ sunt.

Atque

Atque ijs quidem omnibus pro sua quisque pietate, Episcopus, & prudentia alias etiam instructiones adiungat, aut de ijs aliquid remittat licet, prout e sua diœcesis rationibus, atque usu esse viderit. Quæ instructiones, vt in morem, & usum inducantur, cura sit eiusdem Episcopi, & Vicarij, qui examini præest.

Examinatores sui iuramenti memores sint. Cap. II.

Concil.
Trid.
sess. 24.
c. 18. de
re for.

Porro in primis examinatores, in Synodo Diœcesana constituti, cum eorum, qui Ecclesijs parochialibus præficiendi sunt, examen ineunt, iuris iurandi, quo publicè in synodo, quo primum tempore delecti sunt, sese obstrinxerint memores, videant, vt omni humana affectione deposita, munus à se susceptum rectè curent, atq; administrent, nè quod sanctè, religiosèq; sponderint, violent ac propterea periuri fiant.

Examinatores occasione examinis nihil ante, vel post recipiant, nec eis detur. Cap. III.

Concil.
Trid. d.
c. 18. sess.
24. de re
form.

Examinis causa, occasione ve, nihil prorsus, etiam minimum, neque ante, neq; post accipiant; alioqui sciant, qui dant, se simoniae crimen ex sanctione Tridentina subisse, nec verò præterea se, neq; adeo illos, qui dant, absolui licere, nisi dimissis beneficijs Ecclesiasticis, quacumq; obtinent; ac inhabiles item factos se esse quibus in posterum ea, vel alia conferantur.

Item qui nec esculenta, nec poculenta. Cap. IIII.

NEC verò item qui examinatores liberè, pro arbitratu Episcopi ad alios quocumq; nomine, causave examinandos asciscuntur, examinis occasione vnquam quicquam, ne exculenta quidem, poculentavè capiant. Qui contrafecerit, cum indignus deinceps censeatur, qui id muneris gerat, tum alia pœna arbitrio Episcopi afficiatur.

Examinatores in approbatione, vel reprobatione, qualiter se gerere debeant. Cap. V.

Vid. cap.
quatuor.
II.
q. 3. vbi
D. Greg.
ait, quod
quatuor
inodis
humanū
iudiciū
petuerti
tur quod
que sit
vid. cap.
seq. ibid.

OMNES verò examinatores, quicumque sint, nouerint, sibi munus vsque adeo graue committi, vt si negligenter, aut malè se vllomodo gesserint, Deo in primis culpa, in eo munere admissa, exactam rationem reddituri sint.

Quare non spe, non metu, non premio, non personarum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

Proposito sibi in primis timore, ne quemquam, quem indignum norint probent: rursus quem experimento, periculose facto, idoneum, dignumq; comperiunt, ne reijciant. Itaq; grauiter, mature, prudenter, rectèq; tum de probando, tum de reijciendo deliberent.

Examinatores non nisi prius vocati, & præuia oratione munus suum exequantur: caueantq; ne quemquam examinandum socijs comendent. Cap. VI.

CVM in locum conuenerint, ubi moris est, clericorum experimentum fieri, priusquam aggrediantur, à statâ prece, orationeq; congregationum vsui præscripta, quam de libro pronunciet, qui examini præsidet, initium faciant; hoc pie, intimeq; precantes, vt Dei ope in primis illud rectè, prudenter, diuinèq; voluntati congruenter conficiant.

Ne quempiam, de quo examen, periculumve fiat, examinatore alij collegæ vlla ratione commendet.

Ne ad alicuius examen accedat, nec verò suffragij vis habeat, nisi Episcopi, Vicarijve iussu ad illud euocatus.

Quem docuerint nè examinent, & de ijs quibus examinati fuerunt qualiter quærat. Cap. VII.

SI quis quempiam priuatim docuerit, qui examen subiturus est, cum id subibit, ne præsens quidem ille adsit, nè dum ad examen adhibeatur; sed alius in eius locum, Episcopi, Vicarijve iussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, nè alterius nomine, quis examen experiatur, experimentumve subeat, quod aliquando factum esse compertum est.

Quærat item diligenter de ijs, qui examen subeundum accesserint, an alijs institutis, de more examinandi quæstionibus, experimentum, periculumve sui fecerint; anq; si quid extet, quod de illis compertum, vel deliberatum sit.

De præsentia ordinarij, & numero examinatorum necessario. Cap. VIII.

NE examinis initium fiat, nisi præsentibus adsint, tum Episcopus, vel Vicarius, tum examinatores ex præscripto Concilij Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quauis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vel de aliquo maioribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessoriove approbando examen conficitur.

Cap. 18.
sec. 24. de
reform.

Examinandus qualiter inspiciendus. Cap. IX.

CVM quis in examen venerit, eius vultus, & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus, & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis, vel Clericali vestitu deformi ab ordinis Ecclesiastici decore, aut disciplina alieno indutus, vel sine congrua pro sui status, & ordinis ratione tonsura accesserit, nè ad vllam examinis, experimentiue rationem ei aditus fiat, nisi decenti veste amictus, & tonsura præscripta ad illud redierit.

Quæ

Quæ ante examen præinvestiganda sunt. Cap. X.

NE de vlllo quoque initiando, si modò non aliter Episcopus aliquando censuerit, examen, experimentum ve antea fiat, quàm etatis, natalium, aut dispensationis concessæ, beneficij Ecclesiastici, vel pensionis, patrimonij ve testificationes scriptas, easdemq; à Vicario Episcopali recognitas, illiusq; subscriptiane signatas, ac probatas attulerit, exhibuerit ve: nisi aliquando Episcopus eas post examen exhiberi recognoscere iusserit.

Neque item, nisi alias præscriptas, editto Episcopali testificationes dederit.

De eodem, & quæ asseruanda erunt, & de quibus testatum fiet. Cap. XI.

NEC verò præterea, nisi de eo à Cancellario Episcopali examinatores audierint, cognouerint ve, quæcumq; Episcopi, iussu inquisitiones de eo factæ, atq; ex officio præscriptæ, aliorum literis significatæ, vel denuntiata, vel delata sunt. Testificationes verò omnes, tum ab eo, qui initiandus est, tum ab alio quouis examinis occasione exhibitæ, Cancellario Episcopali restituantur, tradantur ve, cuius sit illas ipsas in codicem certum, eo nomine confectum, summariè referre, eundemq; in Archivio Episcopali asseruare. Verùm testificationes etatis, natalium, ac si de eo, qui maioribus ordinibus initiandus est agitur, patrimonij, beneficij ve Ecclesiastici, idem Cancellarius asseruet; ac literis publicis, quas de eo, qui ordinem susceperit conficiet, de illis pro ratione sibi præscripta testatum faciat.

Quæ inspicient pro examinando ad curam. Cap. XII.

CUM examen initur illius, cui in curam certa Ecclesia Parochialis tradenda est, videant ante examinatores, qui, qualis, & quàm numerosus populus sit, cuius parochialem curationem is suscipiet. Qua sanè re diligenter explorata in examine, quod inibunt, sibi proponant accuratè perspicere, an ad eam curam suscipiendam, gerendam ve idoneus omnino ille sit.

Quo ordine fient interrogationes. Cap. XIII.

IS omnibus ita præscriptis, examinatores ordine ad interrogationes, quæstiones ve veniant. Atque in examine quidem ea ratio ineatur, vt interrogationes, quæstiones ve is examinatus proponat, quem pro vicissitudinis ratione, & pro doctrinæ, disciplinæ ve genere, modò hunc, modò illum, in eo ipso examine Episcopus, Vicarius ve, examinis præses interrogari iusserit, vt nè vnus alterum vario, multipliciq; interrogationum modo certatim interpellet.

Prout quisq; diuisim interroget. Cap. XIII.

Interrogationum porrò, & quæstionum rationem examinatores ita teneant, vt illis inter se sic distributis examinis instituti rationibus, prout oportet

oportet, cum latè satisfactum sit; atq; eorum vnusquisq; quo de genere querere instituerit, ita de eo quærat, interrogetve, vt quemadmodum par est, illius generis quæstiones, interrogationesve satis explicite sint.

Qua grauitate, & rectitudine sit examinandum. Cap. XV.

Silencio dum examen habetur, vtantur; nec inter se colloquia confabulationesve habeant, nec mutuas itidem quæstiones, dubiorumq; explicaciones sibi proponant; sed ad illius, de cuius doctrina interrogationibus queritur, responsiones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad rectè explicandas propositas sibi quæstiones. Nec verò examinatore loco suo interrogantem alius interturbet, sed vnusquisq; expectet, dum sibi ordine, pro quæstionis genere, rationeve interrogare contigerit.

Qua modestia circa examinandos se habebunt. Cap. XVI.

In quæstionibus, interrogationibusve proponendis, non verbis, non aspectu, non vlllo modo seueros, vehementesq; se præbeant, vt qui examen subeunt seueritate deterriti, animum ne despondeant, memoriaq; languescant, ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratiq; animi significatione illos, vel differentes, vel respondentes audiant: nec verò quibusdam interrogatiunculis, aliave ulla ratione interpellent.

Si quid autem, vel in differendo, vel in legendo, vel in pronunciando, vel in respondendo eos offendere animaduernerint; ne tunc illos doceant, obiurgentve, ac ne moneant quidem, nisi quid ad examen rectè instituendum perficiendumve pertineat, sed examine peracto eos breui admoneât, doceantve, si quid necessariò illos tunc admonendos, docendosve duxerint.

Qui habitus examinandi spectentur. Cap. XVII.

In omnibus porro, & singulis examinis interrogationibus spectetur, non solum vniuscuiusq; eorum, qui examinantur, scientia; sed etiam vsus, iudicium, ingenij uis, ac solertia.

Præludia aliquot circa examinandos habenda. Cap. XVIII.

Examinis autem omnium ea ratio instituta sit. Vt primò de toto vitæ statu, genere, patria, domiciliove eius quærat, qui examen subit.

An impedimentum aliquod habeat, quo irretitus, uel initiari, uel beneficium Ecclesiasticum, cuius nomine experimentum fit, uel prædicandi munus, uel confessiones audiendi suscipere, ac exercere non possit. Quo impedimento, si quis etiam occultè illigatus tenetur; id planè Episcopo saltem patefaciat, nè quisquam illegitimè, uel initiatur, uel beneficium consequatur, uel aliud munus suscipiat, geratve.

An in orationis sanctæ studio, vsuq; versatus.

Quibus meditationibus instructus, Deum tacitus oret.

Qui orationis modus.

Qui illius fructus, quæve utilitates.

Quot quibusve partibus illa constet.

Quæ regula preparationis ad orationem, & cetera multa eiusdem generis, prout prudens, piusq; examinator pro ratione, aut personæ; de qua quaritur, aut causæ, ob quam fit examen, opus esse viderit.

Circa quorum scientia subinquirendi erunt, & in examine tempus non coneratur. Cap. XIX.

HIS perquisitis examinatores ad scientiæ, eruditionisve experimentum descendant. Vt autem ij certam sibi formulam proponant, qua illorum, qui examinantur, & literarum doctrinam, & vitæ clericalis disciplinam, & rei Ecclesiasticæ peritiâ experiantur; in omni experimenti, examinisve ratione, sacris Biblijs, Catechismo Romano in primis, Concilio Tridentino, sacrorum Canonum decretis, & alijs Pontificijs constitutionibus synodisq; Diœcesanis vtantur, vnde suas interrogationes hauriant, quibus, prout est illorum ingenij captus, explorent eorundem, & scientiam, & Ecclesiasticarum rerum notitiâ, atque vsum.

Cautio autem sit, vt si dum quis interrogatur, ita rudem, atq; ignarum se ostendat, qui rerum faciliû, minimarumq; nullam sciētiam, vsumq; teneat, ne aliarum rerum difficilium interrogationibus tempus coneratur.

Rursus cum quempiam, quanta doctrinâ, & vsu literatè peritus sit, exploratum erit, non est, cur pluribus interrogationibus secum diutius agatur.

Distinctum examen, pro distinctis muneribus habendum. Cap. XX.

NUNC igitur vniuersè infra præscribemus, quæ ad rationem pertinent vniuscuiusq; examinis eorum, qui vel ordinis Sacramento initiantur, vel parochialium Ecclesiarum curam, vel alterius beneficij munus suscipiunt, vel sacræ confessionis audiendæ officium sumunt, vel ad Dei prædicationem mittuntur. At verò speciatim longè plura, atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac præsertim Episcopi, eiusve, qui examini præest, iudicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine, quo quis initandus est, & pro ratione locorum, qui mittuntur, & pro genere doctrinæ, quam profitentur.

Non satis edocti qualiter admonendi. Cap. XXI.

QVI verò earum rerum, quæ certis interrogationibus demonstratæ, in hac instructione continentur, se minus eruditos esse ostenderint, eos Episcopus admoneat, vt diligenter in posterum in doctrinis incumbant, atque harum ipsarum rerum in primis peritiâ, & scientiâ percipere studeant; ita, vt cum visitationis munus, aliavè eorum studijs, & progressus in literis recognitio adhibebitur rectè, periteq; omni eo doctrinæ genere instructi comperiantur.

In qui-

In quibus primò, & luccelluè in examine progrediendum est.

Cap. XXI I.

AC primò quidem eum, de quo examen faciendum est, legere examinatores iubeant, quoad experiùdo videant, an ille rectè, explicitèq; legat. Post, si ordinis, aut beneficij, aut recognoscendæ clericici cuiusquam in literarum studio, progressionis causa, experimentum sit, grammaticorum more, verborum constructionem proponant: quo in genere, si quid is errat, labitur ve, ita, vt nè pro grammaticæ quidem ratione, illorum vsus, peritiã ve teneat, nè propterea eum interturbent, interpellent ve, aut impediãt, quominus ad propositum grammaticæ instructionis modum redire possit. Tum verborum, quæ legerit, construxerit ve sensum ab eo quærant: quem, vt rectè eliciat, atque exprimat, quod ei legendum proponunt, eiusmodi sit, quo tota sententia, sensusq; perfectus concludatur, nihilq; in se habeat, quod sub historia intelligentiam cadat, aut ex antecedenti, consequenti ve alio capite explicatio existat, deinde ad alia grauiora eius doctrinæ disciplinæ ve experimenta examinatores progrediantur.

Si non pro beneficio, sed de alicuius progressu fiat inquisitio qualiter sit examinandus. Cap. XXIII.

Cum non certæ curæ, alterius ve beneficij, vel officij muneris ve, sed doctrinæ tantum, aut in literarum studijs progressionis recognoscendæ causa examen alicuius instituitur, diligenti etiam illa, præcipuaq; disquisitione, & interrogationibus, supra variè descriptis, pro vniuscuiusq; conditione indagetur illius doctrina, & in ministerijs Ecclesiasticis peritiã, atq; vsus.

Qualiter distinctæ classes ordinandæ sint, vt vnusquisq; in suo munere ritè examinetur. Cap. XXIII.

Horum verò classes quatuor saltem, vel etiã plures constitui poterunt, quibus pro peritiã ratione experimento illorum factò, adscribantur.

Primæ classi adscribantur, qui & perfectè concionandi peritiã, & conscientia casuum explicationibus se tales ostendant, qui alijs multis prodesse, atq; præesse possint, proindeq; idonei sint, non modò ad parochi, sed etiam ad Præpositi, Vicarij Foranei, vel Visitatoris munus, vel ad pœnitentiariæ etiã, aut doctoralis, aut Theologalis præbendæ obeundæ officium, dignitatẽ ve, etiam in Ecclesia Cathedrali assequendam, atq; ad alia id generis.

Secundæ classi erunt adscribendi, qui si minus, vt illi concionari perfectè, ac mediocriter, tum etiam de suggesto possint, quiq; in casuum conscientia summis studiosè versati sint; & verò Catechismi etiam Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertierunt classis, qui intelligentiæ tantum assequuntur, vt si minus accurata, doctaq; concione, at sermonem de altari saltem habere, ac Euangeliũ, prout vsu venerit, enarrare, & explicare possunt, & administrationis Sacra-

mentorū, & casuum conscientia vsu ita periti sint, vt qui frequentius incidere solent, eos aliquo studio adhibito enodare, atq; explicare apte queant.

Quarta classis, qui si non magno literarum studio, aliquo tamen vsu apti sunt ad aliquam Euangelij breuem explicationem, notitiam quandam habent rerum ad docendum populum, quæ saluti necessaria sunt, & ad Sacramentorum administrationem, casuumq; conscientia explicationem pertinent: ita vt ijs ob Sacerdotum paucitatem, necessariamq; causam, aliquando curatio aliqua spiritualis pro loci ratione præsertim ad tempus committi possit.

In inferiori classe reliqui adscribantur, quorum nullaratio omnino haberi debeat, in curatione animarum committenda, Sacramentiq; ministrandi facultate, neque in sermonibus ad populum habendis.

Iudices, & Examinatores Synodales quamdiu munus suum exequantur. Cap. XXV.

Iudices, & examinatores in Synodo Diœcesana constituti, etiam si quando longius, quam vnus anni spatium synodi actio deferatur, suum munus exequantur.

DE OFFICIO VICARII ET Præfectorum.

Quando, & qualiter Vicarij, & præfecti regiones sibi creditas visitare debeant. Cap. I.

Quo diligentius, atque adeo accuratius, & in vrbe ij, quos vniciq; regioni Episcopus præfecerit, & in diœcesi Vicarij Foranei muneris, atque officij sibi commissi partes exequantur: quo item crebrius, ac vigilantius diœcesis status, cui assidua pastoralis speculatione prospiciendum est, exploratus ipsi Episcopo sit, atq; cognitus, cum ex omni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipsum studiosè referant, non solum quæ de synodo diœcesana decreto generatim, vniuersèq; præscripta sunt; verum etiam quæcunque sigillatim, ac præcipue, pro temporum ratione idem Episcopus illis præscribenda censuerit, in hoc genere ita consultum sit, vt illi in ciuitate, in diœcesisq; Vicarij Foranei, in sua quicq; regione commissa, præter illam in suo munere gerendo curam, suasq; frequentiores per annum visitationis, præterquam Episcopi, & Episcopaliū visitorum in visitando diligentiam, ipsi etiam singulari, accurata, diligentiq; ratione visitationem conceditæ sibi regionis cumulatius, exactiusq; obeant, à die Sancti Martini, vsque ad diem festum Sanctæ Lucie. Si quis verò, vel pro regionis, quæ sibi commissæ est, magnitudine, vel alia causa ad statæ visi-

tationis